

Dans, dans, Roselil

Ligesom nede på tilværelsens bund, i barndommens dyb, ligger der nogle uforanderlige minder, som forsteninger eller stillestående billeder, omtrent som en film der er gået i stå.

Min første kærlighed var Rose, og nu er det omkring tres år siden. I den lille by boede der to familier med hendes ret sjældne efternavn, og disse familiers medlemmer var alle meget mørke med næsten blåsort hår. Det er farligt at give en pige et navn som Rose. Måske vil hun aldrig kunne bære det. Men Rose var allerede som lille urimeligt køn, og hun voksede op til at blive byens skønhedsdronning. Da ville hun ikke længere hilse på mig, der gik rundt med en trækvogn og var iført lappede bukser og arbejdsbluse. Min forelskelse i hende var på det tidspunkt blevet bevidst. Jeg turde ikke møde hendes blik, og når jeg fik øje på hende i tide, gemte jeg mig i en port. Til vi var omkring syv år legede vi sammen hver dag, men først i puberteten gik det op for mig at jeg havde elsket hende fra før jeg kunne mindes.

I begyndelsen af min voksne alder lærte jeg en ung seminarist at kende. Han blev vist aldrig lærer, i hvert fald hørte jeg senere at han var blevet ostegrosserer. Af en eller anden grund syntes jeg straks at det måtte være den helt rigtige bestilling for ham. Han var af den slags der ved alt. Det gamle og lidt tåbelige spørgsmål om hvorvidt dyr kan tænke, havde han løst én gang for alle: Dyr kunne ikke tænke, for dertil behøvedes der ord. Vi tænker i ord, sagde han hoverende. Altså kan dyr ikke tænke, for de har ingen ord. Han var nær revnet af arrigskab da jeg spurgte ham hvordan et barn kunne lære sig ordene uden at tænke. Han vidste også noget om hysteri: Kun kvinder kunne blive hysteriske, for det kom af et græsk ord der betød livmoder, og manden har ingen livmoder. Hans påstand om forelskelse var lige så indlysende: Børn er kønsløse, og derfor kan de ikke blive forelskede før puberteten. Havde jeg sagt at jeg

forelskede mig før jeg var fire år, ville han have afvist min påstand med foragt.

Rose ville høre på mig når jeg fortalte om mine mærkelige bedrifter. De store mennesker troede ikke jeg kunne sige noget de ikke vidste.

Jeg gav Rose en bunke glansbilleder, hun fik hvert eneste et og modtog dem i sit forklæde. Jeg mindes min glæde ved at se dem ligge der, og Roses lige så lykkelige skrig da hun fik dem.

Men så en dag blev det forbi mellem Rose og mig. Det var før jeg begyndte at gå i skole, men ikke så længe før. Bruddet blev aldrig helet, og jeg har aldrig talt med hende siden. Det gik til på den måde at Rose gik og legede med nogle andre småpiger, og jeg kom og så på dem. Jeg følte mig udenfor, og det var en følelse som ikke var ny for mig, og som længe havde været meget smertelig. Nu svigtede Rose mig altså også. Pludselig sagde jeg højt: Fanden! og jeg gjorde det fordi jeg vidste at hendes mor ikke kunne lide at man bandede. Det kunne mine forældre heller ikke. De bandede aldrig, skønt de ikke var missionske som Roses mor og far. For dem var det en meget alvorlig sag at bande, man kom i helvede for det.

Jeg så stift på Rose da det forfærdelige ord var sagt, og mærkede at jeg ikke kunne blinke. Jeg var skrækslagen over det jeg havde sagt.

Rose og de andre små så på mig. Ja, du er slem, sagde Rose alvorligt. Det lød som om det var noget hun altid havde vidst. Vi vil ikke lege med dig. Du kommer ikke op til Gud.

Det var dér det skete, og i det øjeblik. Jeg kan vanskeligt forklare det, men fra den stund vidste jeg at jeg var dum og at alle kunne se det på mig. Det væltede ned over mig som et ulykkestilfælde at jeg var vanskabt og tåbelig, en skifting, jeg skulle aldrig have været født. Det uhyggelige var at fra den dag syntes jeg det blev bekræftet af alle. De sagde det allesammen til mig i mange år. Jeg troede på det. I meget lang tid blev det min skæbne at jeg så på menneskene med den fortabtes blik. Det havde ikke noget at gøre med truslen om at jeg ikke ville få adgang til himmelen. Mine forældre troede hverken på et pinested eller på en bolig for de salige, og vi børn accepterede det uden videre, – undtagen en af os, der skabte sig nogle brutale forestillinger om straf og hævn, hvad der er

en meget almindelig fortolkning af Frelserens budskab, og som ikke har mere med det at gøre end min gamle hat. Ja, så var der en anden, han mistede sit gode arbejde, men efter et stykke tid fik han et nyt. Da sagde han at herefter skulle ingen fortælle ham at der ikke fandtes en gud. Heller ikke dette kan vel siges at være stort bevendt som religiøs tanke. Strengt taget var det slet ingen tanke, men noget som man kunne kalde blasfemi, – hvis det ikke ville være så helt hen i vejret.

Som det er så sørgeligt almindeligt hos meget smukke kvinder – eller hos dem der tror at de er meget smukke – sørgede Rose for at få veninder der ikke just var noget for øjet. De var – man kan næsten sige af princip – temmelig rædsomme at se på. Det samme træk går igen hos mændene, skønt det hos dem ikke så meget gælder udseendet; men det er i lige så høj grad som hos kvinderne et magtønske: De tør ikke omgås mænd der måske bilder sig ind at de er lige så meget værd som de selv. De vil tale fra katederet og kan siges at have et profetkompleks. Resultatet bliver det samme som hos kvinderne, nemlig at de holder sig selv nede. Det er en tydelig fejl-voksning, og de oplever aldrig den store glæde det er at møde mennesker som er større end én selv. Det turde ellers være indlysende at ingen kan undgå at møde nogen som er mere betydelige, og er det først opfattet – og accepteret – står ingen anden oplevelse mål med denne. En af de betydeligste nulevende nordmænd har engang udtrykt det således: »Jeg vil ikke omgås folk som man ikke kan snakke med uden at behøve at sidde og forklare selvindlysende ting, – det er livet for kort til. Lige børn leger bedst.«

Rose gik det, ganske kort fortalt, således: ingen mand var god nok, og så måtte hun til sidst tage den hun kunne få. Det er en ikke usædvanlig skæbne for smukke kvinder der i intellektuel henseende ikke ligger over gennemsnittet, og som ingen uddannelse har. Rose kunne ingenting og glemte at skønhed falmer. Enten det var med vilje eller ej, så fik hun aldrig børn. Hun må nu være godt på vej mod de halvfjerds.

Når jeg fortæller dette, er det noget helt interesseløst for mig. Der er intet andet tilbage end noget stillestående, forstenet, fra de tidlige barneår, en lille jublende seksårs pige der fik sit forklæde fuldt af mine glansbilleder, og som kort tid efter gav mig min af-

sked fordi jeg var en ugudelig krop. Det siges at jeg er det endnu, selv om jeg tror at det skal tages med visse modifikationer.

Og så mindes jeg i en gylden tåge at hun og jeg og nogle andre småbørn dansede kædedans på vejen. Det var før de havde gjort mig for genert til den slags. Jeg holdt Rose i den ene hånd og en anden lille pige, vistnok min søster, i den anden.

Dans, dans, Roselil –